

2-ΜΙΚΡΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-2

ΣΟΦΙΑ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

Η Μήτηρ μας
Αικατερίνη Τρικούπη,
το γένος Νικολάου Μαυροκορδάτου
(1800-1871)

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑ 2014

Η ΜΗΤΗΡ ΜΑΣ

2 - ΜΙΚΡΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ - 2

Γενική Επιμέλεια: Έλλη Δρούλια

Σχεδιασμός-Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Δημήτρης Ζαζάς

Στο εξώφυλλο: Προσωπογραφία της Αικατερίνης Τρικούπη, π. 1845

Λάδι σε μουσαμά, 1,13Χ0,96

Βιβλιοθήκη της Βουλής, Αρχείο Κ. Τρικούπη

Μακέτα εξωφύλλου: Ειρήνη Μανουσάκη

Α΄ έκδοση: Φεβρουάριος 2012

© ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Τηλ.: 210 370.72.27, fax: 210 370.72.94

e-mail: reference@parliament.gr

ISBN 978-960-560-124-9

ΣΟΦΙΑ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

Η Μήτηρ μας

Αικατερίνη Τρικούπη,
το γένος Νικολάου Μαυροκορδάτου
(1800-1871)

δ' έκδοση

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑ 2018

ΠΟΣΟΝ ΘΑΙΒΟΜΑΙ διότι οὐδέποτε ἐν ὅσῳ ἔζη ἡ Μήτηρ μας¹ διῆλθε τοῦ νοός μου νὰ γράψω τὰ τοῦ βίου της. Εἶχε τοσαύτην εὐχέρειαν τοῦ διηγῆσθαι, ὥστε ἀπλῶς ἂν ἠκολούθει ἡ γραφίς μου τὰς ἐκ τοῦ στόματός της ῥεούσας ἀναμνήσεις θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀνεύρη ἐν αὐταῖς ὠραιότητας σελίδας τῆς ἱστορίας μας, ἀλλὰ τότε οὐδέποτε ἐσκέφθην τοιοῦτόν τι καὶ μόνον εὐχαρίστως τὴν ἤκουον διηγουμένην ποτέ μεν τοῦτο τὸ συμβάν, ποτέ δε ἐκεῖνο, χωρὶς ὅμως νὰ δίδω τὴν ἀπαιτουμένην προσοχὴν ὅπως ἀποτυπωθῶσι ταῦτα ἐν τῇ μνήμῃ μου καὶ δυνηθῶ ν' ἀναπολήσω τώρα πλέον εἰμὴ ἀμυδρῶς ὅσα τότε ἤκουα.

Ἦτο ἡ Μήτηρ μου ἡ τρίτη θυγάτηρ² τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου³ καὶ τῆς Σμαράγδας⁴ θυγατρὸς τοῦ Αὐθέντου Καρατζᾶ, ἀδελφὴ δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου.⁵ Τοσοῦτον ἦτο ἀνεγνωρισμένη ἡ καλλονὴ της παιδιόθεν, ὥστε οἱ Γονεῖς της φοβούμενοι τοὺς Τούρκους ἀπέφυγον τὴν εἴσοδον εἰς τὴν οἰκίαν των παντὸς διασκάλου ὅπως μὴ γίνῃ γνωστὸν ὅτι ὑπῆρχε χριστιανὴ νέα

ἐξαιρετικῆς ὠραιότητος καὶ ἀφαρπασθῇ διὰ τὰ χαρέμια. Ἐστερήθη οὕτω σχεδὸν ἐντελῶς παιδεύσεως κατὰ τὴν νεαράν της ἡλικίαν ἀλλὰ τοσοῦτον ἦτο ἰσχυρά ἡ θέλησίς της ὥστε εἰς τὸ μέλλον κατάρθωσε νὰ γίνῃ κάτοχος ὅχι μόνον τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Ἀγγλικῆς, διαλάμψασα δι' αὐτῶν ὡς σύζυγος τοῦ Πρέσβευς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς Αὐλὰς τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Λονδίνου.

Εἶχε τὸ πνεῦμα ἐρευνητικόν, ἀντιλαμβανομένη τῶν πάντων, εἶχε καὶ πόθον ἀκατάσχετον ὅπως προσοικειωθῇ ὅλων ὅσων ἐθεώρει ὠφελίμων, ὁ δὲ ἀπεριόριστος θαυμασμός της πρὸς τὸν Πατέρα μας, οὔτινος ἡ συμπεριφορὰ ἦτο λεπτοτάτη, δὲν ἤθελε κατ' οὐδὲν νὰ ὑστερῇ αὐτῆς καὶ προσηρμόζετο καθ' ὅλοκληρίαν εἰς τὰς ἔξεις του. Παρὰ τοῦ Πατρός της εἶχε λάβει φιλελευθέρους ἰδέας, διότι ὁ Νικόλαος Μαυροκορδάτος, ἂν καὶ ἀριστοκράτης τὸ γένος, ἦτο δημοκράτης τὸ φρόνημα καὶ ἐνέπνευσεν εἰς τὴν θυγατέρα του αἰσθήματα ἰσότητος, τηρῶν ὁ ἴδιος κατ' ἐπιφάνειαν τὰς ἐθιμοτυπίας ὅλας τῶν Φαναριωτῶν αἵτινες ἦσαν πολὺπλοκοι. Ἠρέσκετο ἡ Μήτηρ μας νὰ τὰς περιγράψῃ ἀλλὰ δὲν τὰς ἐνθυμοῦμαι, ἰδίως ἦσαν ἄξιαι προσοχῆς αἱ προσαγορεύσεις πρὸς ἰσοτίμους, καὶ πρὸς ὑποδεεστέρους τῶν Κυριῶν. Τὰ τελευταῖα ἐννέα ἔτη τῆς

ζωῆς του ὁ Πατὴρ τῆς Μητρός μας εἶχεν ἀπολέσει τὴν ὄρασίν του καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ θυγάτηρ εὐρίσκετο διαρκῶς πλησίον του, καὶ ἂν ποτε ἤρχετό τις πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ δὲν ὑπῆρχεν ὁ ἀπαιτούμενος καιρὸς πρὸς ἀποχώρησιν τῆς Μητρός μας ἄνευ συναντήσεως, ἥτο ἠναγκασμένη νὰ φύγῃ εἰς ἱματ[ι]οθήκην τινὰ καὶ νὰ μείνῃ ἐντὸς αὐτῆς κεκρυμμένη μέχρις τῆς λήξεως τῆς ἐπισκέψεως.

Ὅλοι, ἢ μᾶλλον αἱ πλεῖστοι, τῶν Φαναριωτικῶν οἰκογενειῶν ὑπέφερον καταφανῶς μεγίστας στερήσεις κατὰ τὰ ἔτη τῆς Ἐπαναστάσεως, μόνῃ ἡ τῆς Μητρός μας καὶ ὑπηρέτριαν διετήρησεν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν εἶχεν ὅπως δὴποτε κομψήν, πρὸς μεγίστην τῶν ἄλλων τοῦ Φαναρίου Κυριῶν ἐκπληξιν, διότι ταῖς ἤτο γνωστὸν ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατρὸς του, ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος κατελθὼν χάριν τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς Ἑλλάδα συναπέφερεν ὅ,τι τιμαλφὲς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του ὑπῆρχεν, ἡ δὲ ἀκίνητος περιουσία ἐδημεύθη παρὰ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Τὸ αἶνιγμα τῆς σχετικῆς ταύτης εὐμαρείας ἔγκειτο εἰς τὴν, ἐν τῷ κρυπτῷ, νυχθημερὸν ἐργασίαν τῶν τριῶν Ἀδελφῶν τοῦ Μαυροκορδάτου, καὶ τῆς παρ' αὐταῖς εὐρίσκομένης θετῆς νέας. Αἱ κατασκευαζόμεναι Μπιμπίλαι⁶ καὶ τὰ κεντήματα ἦσαν τοιαύτης τελειότητος καὶ καλλιτεχνίας ὡς πρὸς τὰ συμπλέγματα καὶ τοὺς χρωμα-

τισμούς, ὥστε ἀνεζητοῦντο μεθ' ὑπερτίμησιν παρὰ τῆς μεταπράτιδος ἥτις κρυφίως παρελάμβανε τὰ ἐργόχειρα καὶ τὰ μετέφερεν εἰς τὰς Πρεσβείας καὶ τὰ Χαρέμια. Φαίνεται ὅτι ἐν κόσμημα ποδογύρου φορέματος, συγκείμενον ἐκ ρόδων, ἴων, καὶ ἄλλων ἀνθέων μετὰ τῶν φυλλωμάτων των ἐπωλήθη ἀπέναντι δώδεκα χιλιάδων γροσίων, καὶ τὰ γρόσια κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰσοδυνάμουν μὲ τάλληρα. Μεθ' ὑπερηφανείας ἠρέσκετο ἡ Μήτηρ μας νὰ ἀναφέρῃ ἐκάστοτε ὅτι ἐπὶ ἔτη συνετηρήθη ὁ οἶκός των διὰ τῆς ἰδιοχείρου ἐργασίας των ταύτης. Μέχρι τέλους τῆς ζωῆς της τὸ ἐργόχειρον δὲν ἀπέλειπε τῶν χειρῶν της, εἴτε κατασκευαζούσης ἱματισμοὺς διὰ πένητας εἴτε κομψοτεχνήματα ἀξίας. Ὅτε δὲ κατελθοῦσα ἐν Ἑλλάδι ἐπεσκέπτετο τὰς μεγάλας τοῦ τόπου Κυρίας, τὰς ἡρώτα πῶς διήρχοντο τὴν ἡμέραν των καὶ εἰς τί κατεγίνοντο καὶ ἤκουε αὐτὰς ἀπαντώνσας «Καθησιό» ἐχούσας παραπλεύρως των ὅλα τὰ χρειώδη πρὸς κάπνισμα, ἔμενεν ἐμβρόντητος.

Ἡ πατρικὴ τῆς Μητρός μας οἰκία εὗρίσκετο εἰς «Ἀρναουτκιοή»⁷ καὶ ἐκ τῶν παραθύρων αὐτῆς εἶδε τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας συρομένους εἰς τὴν ἀγχόνην, εἶδε τὸν δωδεκαέτιδα Γεώργιον Μαυρομιχάλην⁸ μὲ λελυμένην τὴν χρυσὴν του κόμην βαδίζοντα ἐν τῷ μέσῳ Τουρκικῆς

φρουρᾶς φερόμενον ὡς ὄμηρον. Εἶδε πάσης τάξεως χριστιανούς τυραννουμένους καθημερινῶς εἰς τὴν **Φάλαγγα**. Εἶδε καὶ τὸν προσφιλέστατον θεῖόν της,⁹ κατοικοῦντα ἀπέναντι τῆς οἰκίας της κρεμάμενον ἐκ τῶν παραθύρων του. Τοιοῦτος δὲ ὑπῆρξεν ὁ κλονισμός της ἐπὶ τῇ θεᾷ ταύτῃ ὥστε ἔπεσεν ἀναισθητος ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ κοιτῶνος της καὶ ὑπέστη ἀσθένειαν ἐπὶ ἑβδομάδας σοβαράν. Τὰ δὲ δύο τέκνα τοῦ παρὰ τῶν Τούρκων κρεμασθέντος, ἀπογοητευμένα τῆς κοσμικῆς ζωῆς, εἰς πρώτην εὐκαιρίαν, ὁ μὲν υἱὸς ἐγένετο **Μοναχὸς** εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος,¹⁰ ἡ δὲ θυγάτηρ μοναχὴ τοῦ Ἁγίου Τάφου, ὅπου ἔχαιρον μεγίστης ἐκτιμήσεως ἀμφοτέρω.

Μετὰ πάροδον χρόνου, ἡμέραν τινά, ἀγαθὸς καὶ εὐσπλαχνος Τοῦρκος ἦλθε δρομαῖος εἰς τὴν οἰκίαν καὶ εἰδοποίησεν ἀσθμένων ὅτι ἐγένετο γνωστὸν ὅτι δύο νέαι χριστιαναί, ἡ **Μήτηρ** μας καὶ ἡ **Ἐξαδέλφη** της (ἄλλη **Μαυροκορδάτου**) κατοικοῦσα καὶ αὕτη ἐν Ἀρναουτκιοῇ ἦσαν ἐξαισίας καλλονῆς καὶ ἀπεφασίσθη νὰ τὰς παραλάβωσι αὐθρῶει καὶ τὰς μεταφέρωσιν εἰς τὰ χαρέμια, καὶ ἡ μὲν **Ἐξαδέλφη** τῆς **Μητρός** μας ἐν ἀπογνώσει ἐρρίφθη ἐντὸς ἀποξηραμένου τοῦ κήπου της φρέατος, ὁπόθεν ἐξῆλθεν κατόπιν παράφρων, τραυματισθεῖσα τὴν κεφαλὴν, ἡ δὲ **Μήτηρ** μας παρακολουθουμένη ὑπὸ τῆς νεωτέρας της

Ἀδελφῆς καὶ τῆς θετῆς νέας, πηδῆσασα ἐκ τοῦ παραθύρου ἔτρεξεν εἰς τὴν Γαλλικὴν Πρεσβείαν ὅπου δὲν ἐγένετο δεκτὴ. Τὴν αὐτὴν τύχην ἔλαβε καὶ εἰς τὰς ἄλλας Πρεσβείας, καὶ περιεπλανήθη καθ' ὅλην τὴν νύκτα μεταξὺ τῶν Τούρκων ἄνευ ὅμως οὐδενὸς ἀπευκταίου ἐκτὸς μόνου τοῦ φοβεροῦ τρόμου. Περὶ τὴν αὐγὴν ἔμπνευσίς τις ἔφερεν εἰς τὴν μνήμην τῆς τὸν καλοκάγαθον τῆς Ἀγγλικῆς Πρεσβείας Ἱερέα, καὶ προσελθοῦσα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐπεκαλέσθη τὴν προστασίαν του. Ὁ Leaves ὄχι μόνον συμπεριεφέρθη εὐγενῶς ἀλλὰ καὶ μεγίστην συμπάθειαν καὶ καλосύνην ἐξεδήλωσεν, ὑποσχεθεὶς καὶ τὴν Μητέρα, ἂν [ἦτο] δυνατὸν νὰ φέρῃ πλησίον τῶν πρὸς αὐτὸν προσφυγουσῶν, καὶ πλοῖον ν' ἀνέυρῃ ἀναχωροῦν δι' Ἑλλάδα ὅπως τὰς ἐπιβιβάσῃ ἀσφαλῶς ἐπ' αὐτοῦ, συνέστησε μόνον ὅπως μὴ γίνῃ γνωστὸν ὅτι ἐφιλοξενοῦντο ἐν τῷ οἴκῳ του. Θελήσας δὲ νὰ καθησυχάσῃ τὴν Μητέρα ὡς πρὸς τὴν τύχην τῶν δραπετεουσῶν, μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν Μαυροκορδάτου ὅπου ὅμως εὔρε μόνον τὴν μεγαλητέραν ὕπανδρον Ἀδελφὴν Σούτσου ἣς ὁ Σύζυγος πρὸ καιροῦ διετέλει ἐξόριστος, καὶ εὔρε αὐτὴν λίαν τεταραγμένην διότι πρὸ ὥρῶν εἶχον παραλάβει Τοῦρκοι Στρατιῶται τὴν Μητέρα τῆς ὅπως διὰ βασάνων τὴν ἀναγκάσουν νὰ εἴπῃ ὅσα περὶ τοῦ Ἐπαναστάτου υἱοῦ τῆς Ἀλεξάνδρου ἐγνώ-

ριζεν. Ἀλλὰ πρὶν ἀπέλθῃ τῆς οἰκίας ὁ Leaves, κατέφθασεν ἡ Μήτηρ ἥτις μετὰ δακρύων εὐγνωμοσύνης ἐδιηγήθη πῶς, ἐνῷ ἦσαν τὰ πάντα ἑτοιμα ὅπως διὰ τῶν συνήθων βασάνων δηλ: τῶν πεπυρακτωμένων λαβίδων, καὶ τῶν ἐξαγριωμένων Γαλῶν τὴν ἐκβιάσωσιν εἰς μαρτυρίαν, Τοῦρκος γείτων πρὸς ὃν τυχαίως εἰς περίστασιν τινα ἐφάνη εὐεργετική, προσέδραμε καὶ διεβεβαίωσε τὰς Τουρκικὰς ἀρχὰς ὅτι ἡ ἐκεῖ εὐρισκομένη Κυρία δὲν ἦτο ἡ Μήτηρ τοῦ Μαυροκορδάτου, διότι οὗτος ὡς γείτων ἐκείνης, κατοικῶν παραπλεύρως αὐτῆς, τὴν ἐγνώριζε καλῶς καὶ ἦτο ὅλως διάφορος τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν Κυρίας, οὕτω ἐσώθη αὕτη ἐκ φοβερᾶς δοκιμασίας καὶ βεβαίου θανάτου.

Ἡμέραι ἐν τούτοις παρήρχοντο καὶ ὁ εὐγενὴς Ἀγγλος Ἱερεὺς μεθ' ὅλας του τὰς προσπάθειας δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ πρὸς ἀπόπλουν πλοῖον οὔτινος ὁ Πλοίαρχος νὰ συγκατετίθετο νὰ προσλάβῃ πρόσφυγας. Οἱ πάντες διετέλουν ὑπὸ τὸ κράτος φόβου τῆς τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν ἐρεῦνης ἥτις ἦτο εἰς ἄκρον αὐστηρά. Ὁ δὲ συνήθης τρόπος τῆς ἐρεῦνης πρὸς ἀποκάλυψιν ἐπιβατῶν εἰς τὰ σιτοφόρα ἦτο ἡ διὰ βυθιζομένων λογχῶν ἐντὸς τῶν φορτίων τοῦ πλοίου ὅπου μόνον ἦτο δυνατὸν νὰ χρυβῶσιν οἱ ἀναχωροῦντες χριστιανοί, καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου ἡ ἀποκάλυψις ἦτο εὐχερής. Ἐπὶ τέλους πρῶταν τινα, ὁ Leaves περιχαρής

ἀνήγγειλεν ὅτι τὸ ποθούμενον ἐπετεύχθη, καὶ ὅτι τὴν νύκτα θὰ παρελάβανε τὰς φιλοξενουμένας του, καὶ τὴν Μητέρα των ἣν θὰ ἔσπευδε νὰ φέρῃ πλησίον των καὶ διὰ λέμβου τῆς ἐμπιστοσύνης του θὰ ἐπιβίβαζεν ἐπὶ ἀναχωροῦντος αὐθωρεὶ πλοίου δι' Ἑλλάδα ἠρώτησε δὲ τὴν Μητέρα μας τί ἐπεθύμει νὰ ἔχῃ ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας καὶ ἐκείνη ἀπάντησε συγκεκινημένη «Τὴν ἐν τῷ κοιτῶνι μου εἰκόνα τῆς Παναγίας». Ἡ εἰκὼν Αὕτη δὲν ἦτο ἔργον τέχνης καὶ ἐν τούτοις οὐδέποτε ἐγκατελείφθη αὕτη παρὰ τῆς Μητρός μου καὶ εἰς τὰ μᾶλλον μεμακρισμένα ταξείδια εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτον ὅτι αἰχμὴ λόγχης Τουρκικῆς τὴν διετρύπησεν ἐνῶ τὴν ἐκράτει ἐν τῇ ἀγκάλῃ της ἡ Μήτηρ μας ἐν τῇ κρύπτῃ της, καὶ οὕτω διέφυγε τὴν ἐκδοράν αὕτη, ἣν ὑπέστη ἡ εἰκὼν. Μένει δὲ ἡ εἰκὼν μὲ τὰ ἀποτελέσματα τῆς λόγχης χωρὶς ποτὲ χρωστήρ νὰ ἐπιδιορθώσῃ ταῦτα.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἡ προωρισμένη πρὸς μεταφορὰν λέμβος εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὑπὸ τὴν οἰκίαν Leaves ὑπόστεγον καὶ περιέμενε πλησίον τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ βαθμίδων. Ἡ νύξ ἦτο ἀσέληνος, ἐπεκράτει δὲ νηνεμία ἄκρα ὅτε ἐν σιγῇ καὶ ἀγωνιώδει φόβῳ αἱ καταδιωκόμεναι ἐπέβησαν τῆς λέμβου ἣτις ἀπῆρε πορευομένη πρὸς τὸ πλοῖον, τοῦ διάπλου παρουσιάζοντος μεγάλους κινδύνους, διότι αἱ καθ' ὁδὸν

συναντήσεις ἦσαν ἀδιάκοποι καὶ συνεχεῖς, οἱ διασταυρούμενοι μεταξύ τοῦ λεμβούχου καὶ τῶν πληρωμάτων τῶν ἄλλων λέμβων διάλογοι· ἡ διδομένη ὁμως διαρκῶς πληροφορία ὅτι ἡ λέμβος ἀνῆκεν εἰς Πρεσβείαν ἀπεμάρκυνε πᾶσαν ἐπισκόπησιν.

Μετὰ τὴν ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀνευ ἀπευκταίου ἀποτελέσματος ἔρευναν τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν ἀνεχώρησε τοῦτο εἰς Ναύπλιον ὅπου κατὰ τὴν ἄφιξίν του συνέρευσεν ἡ πόλις ὅλη πρὸς ὑποδοχὴν τῆς οἰκογενείας τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ συνώδευσαν αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν του. Μεταξὺ τοῦ πλήθους ἦτο καὶ ὁ Πατὴρ μας ὅστις ἀπέφυγε νὰ πλησιάσῃ τὰς Κυρίας διότι ὁ Μαυροκορδάτος τοῦ εἶχε προτείνει γάμον μεταξύ αὐτοῦ καὶ τῆς Ἀδελφῆς του Αἰκατερίνης λέγων ὅτι ἦτο μοναδικῆς καλλονῆς, εὐφυῆς καὶ καλосύνης, ἀλλ' ὁ Πατὴρ μας ἀπέκρουσε διαρρήδην τὴν τοιαύτην πρότασιν εἰπὼν ὅτι οὗτος μόνον εἰς γάμον θὰ ἦρχετο ἂν ποτε ἐλάμβανεν αἴσθημα ἰσχυρὸν πρὸς νέαν τινά.¹¹ Καὶ εἰς τὴν Ἀδελφὴν του ὁ Μαυροκορδάτος εἶχε γράφει πρὸ χρόνων ὅτι εἶχε φίλον νέον τινὰ καλούμενον Τρικούπην ὅστις ἦτο πολὺ ἀνώτερός του καὶ κατὰ τὴν παιδείαν καὶ κατὰ τὴν εὐφράδειαν καὶ ῥητορικὴν καὶ τὴν λεπτότητα τῆς συμπεριφορᾶς, προσέθηκε δὲ ὅτι ἦτο καὶ πλούσιος καὶ τῇ ἐδήλωσεν ὅτι διακαῆς του πόθος ἦτο νὰ

ἔβλεπεν αὐτὸν Σύζυγόν της, ἀλλ' ἡ Μήτηρ μας ἔχουσα ἀτομικὴν ἐλευθερίαν ἰδεῶν δὲν συνεμορφοῦτο μὲ τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει παραδεδεγμένας συνηθείας τῆς ὑπακοῆς τῶν νεανίδων εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν οἰκείων των ὡς πρὸς τὰ ζητήματα τῶν συνοικεσιῶν καὶ ἀπήντησεν εἰς τὸν Ἀδελφόν της νὰ ἐγκαταλείψῃ πᾶσαν σκέψιν περὶ Τρικούπη διότι δυνατὸν ὁ φίλος του οὗτος νὰ ἔχῃ ὅσα τῷ ἀποδίδει προτερήματα ἀλλ' ὅτι ταῦτα οὐδόλως τὴν ἔλκουν καὶ δὲν ἐννοεῖ νὰ συζευχθῇ ποτὲ ἄνδρα τὸν ὁποῖον νὰ μὴ συμπαθήσῃ πρὸ τοῦ Γάμου.

Παραδόξως ὅμως μόλις μακρόθεν συνητηθήσαν τὰ βλέμματα των κατὰ τὴν ὥραν τῆς ὑποδοχῆς ἐγεννήθη ἐκατέρωθεν αἰσθημα ἀκαριαῖον διαρκέσαν μέχρι τοῦ τέλους τῆς ζωῆς των. Ἡ ὠραιότης τῆς Μητρός μας τοσαύτην ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν ἐν Ναυπλίῳ ὥστε καθημερινῶς καὶ νέα αὐτοσχέδια ποιήματα ἐψάλλοντο ἐν τοῖς ὁδοῖς περὶ αὐτῆς. Ὁ Γάμος τῶν Γονέων μας δὲν ἐβράδυνε νὰ γίνῃ, ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν συγκεντρώσεως κατὰ τὴν τέλει τοῦ μυστηρίου εἰς οὐδένα ἐποίησαν λόγον περὶ τῆς ἀποφασισθείσης ἡμέρας δηλ: τῆς 7ης Ἰανουαρίου τοῦ 1826, τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου καὶ ἐνῶ ἐσυνεδρίαζεν ἡ Κυβέρνησις¹² ὁ Πατήρ μας ἀπεσύρθη ἡσύχως αὐτῆς, μετὰ βραχύτατον χρόνον τὸν ἠκολούθησεν ὁ θεὸς μας. Παρα-

τηρήσαντα τὰ ἄλλα μέλη τὴν ἀπουσίαν των ταύτην, ὑποπτεύθησαν ὅτι τελεῖται ὁ Γάμος καὶ ἔσπευσαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅπου πράγματι εὐρέθησαν πρὸ τοῦ τέλους τῆς ἱεροτελεστίας καὶ συνώδευσαν τοὺς νεονύμφους εἰς τὴν οἰκίαν των.

Ἐκ τῆς ὥρας ἐκείνης ἤρχισεν διὰ τὴν Μητέρα μας ἡ κοινωνικὴ της δραστηριότης, διότι ὁ οἶκος τοῦ Πατρὸς μας ἀπετέλεσε κέντρον εὐθύς ἐξ ἀρχῆς καθημερινῶν συναθροίσεων πολιτικῶν φίλων, Κυριῶν καὶ ἄλλων, ὥστε ἐκ τῆς ἐρημητικῆς ζωῆς τοῦ Ἀρναουτοῦ εὐρέθη ἡ Μητέρα μας, μετὰ τὸν γάμον της, ἡναγκασμένη νὰ περιποιῇται ὅλον τὸν τοῦ Ναυπλίου πληθυσμὸν τὸν προσερχόμενον πρὸς αὐτήν, καὶ νὰ ὑποδέχεται τοὺς πάντας προσηνῶς εἴτε ᾗσαν εἰς αὐτὴν γνωστοί, εἴτε ἄγνωστοι. Καὶ ξένοι περιηγῆται τὴν ἐπεσκέπτοντο. Εἷς δέ, οὗτινος τὸ βιβλίον ἐθεωρήθη σπουδαῖον, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔλεγε περὶ τῆς Μητρός μας ὅτι ἐξ ὅλων «ὅσων εἶδε καλλονῶν ἐν Ἑλλάδι ἡ ὠραιότερα κατὰ πολὺ ᾗτο ἡ Σύζυγος τοῦ Τριχούπη καὶ ἡ Ἀδελφὴ τοῦ Μαυροκορδάτου».

Ἐπὶ Κυβερνήτου ὁ Καποδίστριας ἐσύχναζεν εἰς τὴν οἰκίαν της καὶ ἐξήρχετο πολλάκις καὶ εἰς περίπατον μετ' αὐτῆς, τὴν συνεβούλευε δὲ νὰ καταγίνει εἰς τὴν Γαλλικὴν διότι ἔνεκεν τῆς θέσεως καὶ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Συζύγου

της ἦτο καταφανές ὅτι θὰ μετέβαινεν εἰς τὰς Αὐλὰς τῆς Εὐρώπης καὶ θὰ τῇ ἦτο δυσάρεστον νὰ καθυστερῇ κατὰ τοῦτο. Οὗτος δὲ ἐπέμενε νὰ δίδῃ καὶ συναναστροφὰς ἄν καὶ ὁ ἐν Αἰγίνῃ οἶκος της δὲν ἦτο κατάλληλος πρὸς τοιαύτας ὑποδοχὰς καὶ τῇ ἔλεγεν, ὅπως τὴν ἐνθαρρύνῃ, ὅτι ὅσον μεγαλύτερος ὁ συνωστισμὸς τόσον ἐθεωρεῖτο εἰς τὴν Εὐρώπην ἐπιτυχεστέρα ἡ συναναστροφή καὶ τοῦτο ἔλεγεν ὅπως ἀποσβέσῃ τοὺς ἐνδοιασμούς της ὡς πρὸς τὴν παρουσίαν τῶν ξένων Ναυάρχων καὶ ἀξιωματικῶν.

Καὶ περὶ πολιτικῶν πραγμάτων συνεχῶς τῇ ὠμίλει ὁ Καποδίστριας, δὲν παρέλειπε δὲ ποτὲ ἡ Μήτηρ μας εὐκαιρίαν ὅπως ἀποδοκιμάσῃ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ πρὸς τοὺς ἄνδρας τοῦ Ἀγῶνος καὶ τὸ τοιοῦτον τοσοῦτον τὸν δυσηρέστη ὥστε ἡμέραν τινὰ παρασυρθεὶς ἐκ τῆς συζητήσεως τῇ εἶπεν «Ἄν ἡδυνάμην θὰ ἐξαλείφοντο ὅλοι οἱ ἄνω τῶν 40 ἐτῶν Ἕλληνες». «Ἄρα καὶ ὁ σύζυγός μου καὶ ὁ ἀδελφός μου», παρετήρησεν ἡ Μήτηρ μας καὶ ὁ Κυβερνήτης ἀπάντησε «Πᾶς κανὼν ἔχει καὶ τὰς ἐξαιρέσεις του». Ὅταν δὲ ὁ Πατὴρ μας διεφώνησεν μετὰ τοῦ Καποδιστρίου καὶ οὗτος τὸν ἔστειλεν εἰς ἐξορίαν, ὁ Πατὴρ μας ἐπὶ προφάσει τῆς υἱείας τῆς οἰκογενείας του παρέκάλεσε νὰ μὴ σταλῇ εἰς Ὑδραν ὅπου οἱ ἄλλοι ἐξόριστοι, καὶ τοῦτο διότι ἀποτροπιάζετο τὰς συνωμοσίας καὶ τὰ ἐκ-

ρυθμα μέτρα, καὶ ἐνῷ μὲν τῷ ἐδόθη ἡ ὑπόσχεσις ὅτι θὰ μετέβαινεν ἀλλαχοῦ, ἅμα τὸ πλοῖον τὸ φέρον αὐτὸν μετὰ τῆς οἰκογενείας του ἐξῆλθον τοῦ λιμένος, ὁ πλοίαρχος ἐστράφη πρὸς τὴν Ὑδραν καὶ παρατηρήσεως γενομένης ἀπήντησεν ὅτι αὕτη ἦτο ἡ ῥητὴ διαταγὴ τοῦ Καποδιστρίου! Καὶ μεθ' ὅλας τὰς προτροπὰς τοῦ Πατρός μου ἐπέμενε νὰ τοὺς μεταφέρῃ αὐτοῦ.

Οἱ Ὑδραῖοι εἶναι γνωστὸν ὅτι ἔτρεφον ἀπεριόριστον ἐκτίμησιν πρὸς τὸν Πατέρα μας καὶ ὡς ἐκ τούτου, ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης ὅστις οὐδέποτε εἰσῆρχετο εἰς ἄλλου οἰκίαν ἐπεσκέφθη ἐξαιρετικῶς τὴν Μητέρα μας καὶ ἔμεινε συνδιαλεγόμενος μετ' αὐτῆς ἐπὶ πολὺ πρὸς κατάπληξιν τῶν συμπολιτῶν του. Ἡ Μητέρα μας ἐθαύμασε τὸν πλοῦτον τῆς οἰκογενείας Κουντουριώτη λέγουσα ὅτι διαμερίσματα μεγάλα τῆς οἰκίας των ἦσαν πλήρη ἄλλο μὲν ἀργυρῶν σκευῶν, ἄλλο χαλκῶν, ἄλλο βαρυτίμων ὑφασμάτων καὶ οὕτω ἐφ' ἐξῆς. Αἱ οἰκοδέσποιναί τῆς Ὑδρας εἶχον τὴν συνήθειαν νὰ διέρχωνται ὥρας πολλὰς καὶ νὰ δέχωνται εἰς τὰ μαγειρεῖά των. Ταῦτα ἦσαν μεγαλοπρεπῆ καὶ λάμποντα ἐκ καθαριότητος, ἔχοντα εἰς τὸ βάθος αὐτῶν ἀνάκλιντρα ὅπως αἱ Αἰθουσαι, καὶ ἡ λέξις Μαγειρεῖα ἐφαίνετο ὡς παραφωνία.

Κατὰ τὴν Ἀντιβασιλείαν ἡ Armansberg¹³ ἠθέλησε

νά λάβη στάσιν Βασιλίσσης ἀλλ' ἀντιλήφθη ταχέως ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀπέναντι τῆς Μητρός μας θὰ ἦτο ματαιοπονία καὶ ἡλλαξε τακτικὴν προσπαθήσασα νὰ τὴν φέρῃ εἰς διάστασιν μετὰ τῶν Κυριῶν τοῦ Ναυπλίου ἀπευθύνουσα πρὸς αὐτὴν ἐρωτήσεις περὶ τῆς ποιότητος μιᾶς ἐκάστης τούτων, ἀλλ' ἀπέτυχεν οἰκτρῶς διότι οὐδεμίαν διαφώτισιν ἐλάμβανεν ὥστε νὰ δύναται νὰ ποιήσῃ χρῆσιν αὐτῆς, ἐνῶ ἄλλαι Κυρίαι ὑπέπεσαν εἰς τὴν παγίδα ταύτην προκαλέσασαι πικρὰ παρὰ πολλῶν παράπονα.

Κατὰ τὸ 1831 ἀναγινώσκουσα ἡ Μητήρ μας τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος εἶπεν εἰς τὸν Πατέρα μας « Ἄν τὸ τέκνον μας εἶναι υἱὸς θὰ τὸν ὀνομάσωμεν Χαρίλαον διότι ὅπως ὁ τῆς ἱστορίας Χαρίλαος ἦτο 'ἡ χαρὰ τοῦ λαοῦ' ὁ υἱὸς μας θὰ εἶναι 'ἡ χαρὰ ἡ ἰδική μας' ». Καὶ ὁ Ναύαρχος Μιαιούλης πράγματι μετ' ὀλίγον ἐβάπτισε τὸν ἀδελφόν μου Χαρίλαον.

Ὅτε ἀνεχώρησεν ἡ Μητήρ μας εἰς Παρισίους, τοῦ Πατρός μας διορισθέντος πρεσβευτοῦ εἰς Ἀγγλίαν, ἦτο ἤδη κάτοχος τῆς Γαλλικῆς ὥστε μόλις ἀφιχθεῖσα ἐκεῖ καὶ εἰδοποιηθεῖσα ὅτι θὰ ἐγίνετο ἀμέσως δεκτὴ εἰς τὴν Αὐλὴν ἄνευ τῶν συνήθων εἰς τὰς παρουσιάσεις διατυπώσεων, προσῆλθεν ἐνώπιον τῆς Βασιλίσσης καὶ ἔτυχε φιλοφρονεστάτης ὑποδοχῆς, πρὶν δὲ ἀποχωρήσῃ τῇ εἶπεν ἡ

Amélie¹⁴ ὅτι κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις διαμονήν της θὰ τὴν ἔβλεπεν εὐχαρίστως εἰς τ' Ἀνάκτορα καθ' ἑκάστην ἐσπέραν ὅπου τακτικῶς διένυον τὰς ὥρας ταύτας πλησίον Της αἱ θυγατέρες¹⁵ καὶ ἡ Νύμφη της *Orléans* μετὰ τῶν ἐργοχειρῶν των, καὶ ὅτι αἱ Πριγκήπισσαι θὰ ἐπροθυμοποιοῦντο νὰ τὴν διαφωτίσωσιν εἰς πᾶσαν τυχὸν ἀπορίαν της, καὶ τὴν ὁδηγήσωσι καὶ ὡς πρὸς τὰ καθέκαστα τῆς πολυπλόκου ἐπισήμου ἐνδυμασίας κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τῆς Αὐλῆς τοῦ Ἀγίου Ἰακώβου.¹⁶ Ὅταν τὸ ἐσπέρας ἡ Μήτηρ μας εἰσῆλθεν εἰς τὴν Βασιλικὴν Αἴθουσαν εὔρε τὴν Βασίλισσαν καθημένην εἰς τὸ βάθος αὐτῆς, πλησίον στρογγύλης μεγάλης τραπέζης, ἔχουσαν περίξ της τὰς Πριγκηπίσας ὅλας κρατούσας ἑκάστης ἀνὰ χεῖρας ἐργόχειρόν τι ὅπως καὶ αὐτὴ αὕτη ἡ Βασίλισσα ἔφερον δὲ ἅπασαι ἀπλουστάτην περιβολήν. Ὅλοι ἠγέρθησαν ἅμα τῇ ἐμφανίσει τῆς Μητρὸς μας, ἐκτὸς μόνον τῆς Α.Μ. ἥτις ἔμεινε καθημένη καὶ ἥτις μειδιάσασα τῇ ἔνευσε διὰ κλίσεως τῆς κεφαλῆς, διὰ τοῦ βλέμματός καὶ τῆς χειρὸς νὰ λάβῃ θέσιν παραπλεύρως της, καὶ ἀσπασθεῖσα αὐτὴν ἐπαρουσίασεν εὐθὺς κατὰ πρῶτον τὴν Νύμφην της Δούκισσαν τοῦ *Orléans* καὶ μετ' αὐτὴν ὀνομαστὶ τὰς θυγατέρας της καὶ ἤρχισε νὰ ἐρωτᾷ πολλὰ περὶ Ἑλλάδος. Μετ' ὀλίγον ἐγενικεύθη ἡ ὁμιλία ὅτε μία τῶν Πριγκη-

πισσῶν ἠρώτησεν ἂν πράγματι ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρχεν ἰδιόρρυθμόν τι χρωματιστὸν λεπτὸν ἐργόχειρον ἄγνωστον ἐν Εὐρώπῃ; Ὅλαι δὲ καὶ αὐτὴ ἡ Βασίλισσα ἐξέφρασεν ἐπιθυμίαν ὅπως ἴδωσι πῶς κατασκευάζεται τοῦτο, καὶ ἡ Μήτηρ μας τὴν ἐπαύριον ἔλαβε μεθ' ἑαυτῆς τὰ χρειώδη πρὸς τὴν ἐργασίαν ταύτην, ἀλλ' ἔφερε πρὸς τούτοις καὶ διάφορα μικρὰ ἀντικείμενα, ἔργα τῶν χειρῶν της, καὶ τὰ προσέφερεν εἰς τὰς παρευρισκομένας πρὸς μέγιστον ἐνθουσιασμόν των, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ Μπιμπίλαι δὲν ἦσαν ὅσαι καὶ αἱ Πριγκήπισσαι, καὶ οὐδεμία τούτων παρεδέχετο νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸς ἄλλην, αὐτοστιγμὴ ἀπεφασίσθη νὰ τεθῶσιν εἰς κλῆρον καὶ ἐγένετο ἡ κλήρωσις ἐν πλήρει ἰλαρότητι.

Τοσοῦτον δὲ ἐγεννήθησαν στεναὶ αἱ σχέσεις τῆς οἰκογενείας τοῦ Louis-Philippe καὶ τῶν Γονέων μας ἔνεκεν τῶν ἐσπερινῶν τούτων ἐν τοῖς Ἀνακτόροις συναντήσεων, ὥστε καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν δωδεκαετὴ πρεσβευτικὴν διαμονὴν τῶν Γονέων μας ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ ἐξόριστοι Πριγκηπες ἐσύχναζον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πρεσβείαν καὶ ὁ Δούξ d' Aumale¹⁷ ἔστειλε προσκλήσεις ἀπαύστως εἰς τὴν πλησίον τοῦ Λονδίνου ὠραίαν ἔπαυλιν τοῦ ὅπου, κατ' ἔτος εἰς ὠρισμένην ἡμέραν ἤρχοντο πανταχόθεν τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας *Orléans* ὅπως λάβωσιν μέρος εἰς τὴν ἐν τῷ

κήπῳ του *Foire*¹⁸ ἣτις ἐδίδετο εἰς ἀνάμνησιν τῶν Foires τοῦ St. Cloud.¹⁹ Ὁ δούξ d' Aumale ἦτο ὁ μόνος πλούσιος τῆς οἰκογενείας. Κατὰ τὸν θάνατον δὲ τῆς δουκίσσης d' Orléans²⁰ ὁ μόνος κληθεὶς Πρέσβυς εἰς τὴν κηδεῖαν ἦτο ὁ Πατὴρ μας, καὶ ἡ μόνη διπλωματικὴ ἀμαξά ἡ παρακολουθήσασα κατὰ διαταγὴν τὴν ἐκφορὰν ἦτο ἡ τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας, πρὸς μεγίστην δυσφορίαν τοῦ λοιποῦ Διπλωματικοῦ Σώματος.

Εἰς τὸ Λονδῖνον ἡ Μήτηρ μας ἀφίκετο ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς μεγάλης τῶν Ἀνακτόρων δεξιώσεως τῆς ὀνομαζομένης ἐν Ἀγγλίᾳ «Drawing Room»²¹ καὶ ἦτις γίνεται μετὰ μεγίστης ἐπισημότητος. Ἡ Μήτηρ μας θὰ ἐπαρουσιάζετο εἰς τὴν τελετὴν ταύτην πρὸς τὸν Γουλλιέλμον IV,²² τοῦ Πατρός μας ἐπιδώσαντος τὰ διαπιστευτήριά του τὴν προηγουμένην ἡμέραν. Οὐδεὶς τῆς Ἀγγλικῆς κοινωνίας εἶχεν εἰσέτι ἴδει τὴν Μητέρα μας ὥστε ἰδέαν δὲν εἶχον οἱ ἐν ἀναμονῇ εὐρισκόμενοι ἐν τῷ εὐρεῖ προθαλάμῳ τῆς Αἰθούσης τῆς Αὐλῆς τοῦ «Ἀγίου Ἰακώβου» Διπλωμάται, Ὑπουργοὶ καὶ Δοῦκες μετὰ τῶν Κυριῶν των περὶ αὐτῆς πρὸ τῆς τελετῆς ταύτης καὶ ἡ περιέργεια ἦτο μεγάλη διότι τὸ πρῶτον θὰ ἐνεφανίζετο Ἑλληνὶς ἐν τῷ Διπλωματικῷ σώματι τοῦ Λονδίνου. Ἀστειότητες διεσταυροῦντο εἰς βάρος της καὶ ἡ εὐθυμία ἦτο γενικὴ μεταξὺ τῶν Κυ-

ριῶν, ἡρώτουν ἡ μία τὴν ἄλλην ἂν θὰ ἔφερε πασσούμια ἢ θὰ ἡδύνατο νὰ βαδίσῃ ἐπὶ τοῦ στίλβοντος δαπέδου. Ἄν θὰ ἐφαίνοντο μακρόθεν τὰ τῆς ἀνατολῆς ψιμύθια κτλ. κτλ. Ὅτε παρατηρήσασαι Κυρίαν σπανίας καλλονῆς, μεγαλοπρεπείας καὶ χάριτος εἰσερχομένην εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐνδεδυμένην πολυτελεῶς καὶ ἀμέμπτως, συνοδευομένην παρὰ Κυρίου φέροντος στολὴν παρεμφερῆ τῆς τοῦ Πρέσβευς τῆς Βαβαρίας ἐστράφησαν μετὰ περιεργείας πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν ὑποδοχῶν τελετάρχην ὅστις ἐχαιρέτα ἐδαφιαίως τοὺς εἰσερχομένους ἀναμένουσai ν' ἀκούσωσι ποῖοι οἱ ξένοι οὗτοι ὅτε ἤκουσαν αὐτὸν λέγοντα μεγαλοφώνως, «Ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Κυρία Τρικούπη».

Ἡ ἐνδυμασία τῆς Μητρός μας χάρις εἰς τὰς συμβουλὰς καὶ τὰς ὁδηγίας τῶν Γαλλίδων Πριγκηπισσῶν ἦτο ὄχι μόνον ἀνεπίληπτος, ἀλλὰ καὶ πλουσία καὶ ὡραιότητα, ἡ δὲ ὑπόκλισίς της πρὸς τὰς παρισταμένας τελεία, ὅπως καὶ ἡ πρὸ τοῦ Βασιλέως ἥτις παρουσίαζε δυσχερείας καὶ εἰς τὰς μᾶλλον πεπειραμένας ἔνεκεν τοῦ μακροῦ μανδύα ὅστις εὐκόλως παρεκώλυε τὰς κινήσεις τῆς φερούσης αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ταύτην εἶχε διδαχθῆ ἔπανειλημμένως παρὰ τῶν Πριγκηπισσῶν ὥστε οὐδεμίαν στενοχωρίαν ἡσθάνθη κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμὴν τῆς παρουσιάσεως· ὁ δὲ Βασιλεὺς τοσοῦτον ἐθέλχθη ἐπὶ τῇ θεᾷ της ὥστε καὶ

τῇ ὠμίλησεν ἐπὶ τινὰ λεπτὰ τῆς ὥρας, πρᾶγμα ὅλως ἀσύνηθες εἰς τὰς τοιαύτας τελετάς. Περὶ τοῦ Drawing-room τούτου, τοῦ λαβόντος χώραν χάριν τῆς ἐορτῆς τοῦ Βασιλέως, γράφει ἓν τινι δημοσιευθείσῃ ἐπιστολῇ τῆς 29ης Μαΐου τοῦ 1834 ἡ Δούκισσα τοῦ Dino,²³ ἡ ἐκτελοῦσα χρέη οἰκοδεσποίνης εἰς τὴν Γαλλικὴν Πρεσβείαν ὡς Ἀνεψιὰ τοῦ Talleyrand²⁴ ὅστις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀντιπροσώπευε τὴν Γαλλίαν ἐν Λονδίνῳ, ὅτι «διήρκεσε 3 ὅλας» ὥρας διελθόντων πρὸ τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας πλέον τῶν χιλίων ὀκτακοσίων ἀτόμων καὶ ὅτι ἀπέκαμον ἐκ τῆς κοπώσεως ὅλαι αἱ τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος Κυρίαι, ἐκτὸς μόνον τῆς ὡραίας Συζύγου τοῦ νεοαφιχθέντος Πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος ἥτις ἀνθεξε λαμπρὰ καὶ ὡς ἐκ τῆς ἔξεως τῆς ὀρθοστασίας τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν της, καὶ τῆς κατεχούσης αὐτὴν περιεργείας καὶ ἀπορίας ἐκ τοῦ ἐκτυλισσομένου πρὸ αὐτῆς θεάματος, ἀπευθύνουσα πρὸς με ἐνίοτε καὶ σκέψεις της καὶ διασκεδαστικὰς παρεξηγήσεις ὡς λόγου χάριν ὅτε εἶδε τὸν lord Chancellor νὰ διέρχεται φέροντα τὸν μεγαλοπρεπεῖ Μανδύαν του καὶ τὴν λευκὴν μακρὰν Φενάκην καὶ κρατοῦντα ἀνὰ χεῖρας τὸν χρυσοκέντητον Σάκκον, τὸν περιέχοντα τὰς Σφραγίδας τοῦ Κράτους, τὸν ἐξέλαβε δι' Ἀρχιεπίσκοπον κρατοῦντα τὸ Εὐαγγέλιον, καθίστα

δὲ τὴν παρεξήγησιν ταύτην ἔτι μᾶλλον διασκεδαστικὴν ὡς ἐφαρμοζομένης τῆς ιδιότητος τοῦ κληρικοῦ εἰς τὸν λόρον Brougham». ²⁵ Τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐδόθη μέγα Διπλωματικὸν γεῦμα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον χάριν τῆς ἐορτῆς τοῦ Βασιλέως. Προσεκλήθησαν δὲ παρὰ τοῦ Παλμερστοῦ ²⁶ διὰ πρώτην φοράν καὶ αἱ Κυραὶ τῶν Πρέσβειων δηλ: ἡ Δούκισσα τοῦ Dino, ἡ Πριγκήπισσα τοῦ Lieven ²⁷ καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι καθὼς καὶ ἡ Μήτηρ μας. Τὴν ἐπαύριον δὲ κατέκλυζον τὴν Ἑλληνικὴν Πρεσβείαν τὰ ἐπισκεπτήρια καὶ αἱ προσκλήσεις.

Ἡ παρουσία τῆς Μητρός μας ἔκτοτε ἐθεωρήθη ἀπαραίτητος εἰς τὰς κοινωνικὰς τῆς Ἀγγλίας συναθροίσεις καὶ ἐπειδὴ ὁ Πατὴρ μας πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως διήρχετο ἐπὶ ἔτη τὰς διακοπὰς τῶν μαθημάτων τῶν Πανεπιστημίων Πίζης καὶ κατόπιν Παρισίων εἰς τὴν ἑπαυλιν τοῦ λόρδου Γυλφόρδου, ²⁸ ὅχι μακρὰν τοῦ Λονδίνου ὅπου ἐσύχναζον πολλὰ μέλη τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας, ἐπροθυμοποιήθησαν ταῦτα ὅπως ἐπιδείξωσι πρὸς αὐτὸν ἐκτίμησιν καὶ τὸν ἐπεσκέφθησαν πρῶτοι παρὰ τὴν παραδεδεγμένην ἐθιμοτυπίαν, τῆς πρώτης ἐπισκέψεως προερχομένης ἐκ τῶν ἀφικνουμένων Πρεσβευτῶν πρὸς τὰς τοῦ τόπου οἰκογενείας. Μετὰ τὰς τυπικὰς δεξιώσεις τῶν Γονέων μου παρὰ τῶν διαφόρων μελῶν τῆς Βασιλικῆς

Οικογενείας, ἡ Δούκισσα τοῦ Kent,²⁹ Μήτηρ τῆς 15-ετοῦς Πριγκιπίσσης] Βικτωρίας,³⁰ καὶ μελλούσης Βασίλεισσης προσεκάλει αὐτοὺς συνεχῶς εἰς μικρὰς ἐσπερίδας κατὰ τὰς ὁποίας ἡ νεαρὰ Ἡγεμονὶς προσεπάθει νὰ ἔχῃ διαρκῶς πλησίον της τὴν Μητέρα μας, ἐκδηλοῦσα πρὸς αὐτὴν ἰδιάζουσαν συμπάθειαν, ἣν καὶ διетήρησε καὶ μετὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνοδὸν της, πολλὰς δὲ ἐπιδαψίλευεν εἰς τὴν ὅλην οἰκογένειάν μας, ὡς Βασίλισσα, ἐξαιρετικὰς περιποιήσεις, μὴ παραλείπουσα νὰ διαμηνύῃ εἰς ἐκάστην τοιαύτην ἔνδειξιν εὐνοίας Τῆς διὰ τοῦ τελετάρχου της, εἴτε ἐγγράφως εἴτε προφορικῶς, ὅτι αὕτη ἐγένετο προσωπικῶς πρὸς τὸν Κύριον καὶ τὴν Κυρίαν Τρικούπη. Καὶ τὸν Χαρίλαον Γραμματέα ὄντα τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας προσεκάλει εἰς Βασιλικά Γεύματα, ἐνῶ οὐδεὶς Γραμματεὺς Πρεσβείας οὐδέποτε παρεκάθισεν εἰς τοιαύτην τῆς Ἀγγλικῆς Αὐλῆς Ἑστίαςιν.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς διαμονῆς τῆς Μητρός μας ἐν Λονδίνῳ παρέστη αὕτη καὶ εἰς δύο μεγαλοπρεπεστάτας τελετάς: τὴν τῆς ἐκλογῆς τοῦ Δουκὸς τοῦ Wellington³¹ ὡς *Chancellor* τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Oxford καὶ τὴν τῆς «Musical Festival» εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Westminster ἥτις ἐλάμβανεν χώραν τότε καθ' ἐκάστην πεντηκονταετηρίδα. Τὸ θέαμα ἦτο λαμπρόν.

1/
 ποιος διέταξε τότε εδωκε κι εσύ εφε κ'
 Μήλας παρ' ουδ' ο νόος παρ' ο γράψα τα λόγ'
 τις τις- εἶπε τοιαύτην ἐξέρεαν τὸ διεγείρει
 τότε λογὸς ἐκ ἀναγνώσε κ' ἡρώδης παρ' ἐκ
 τὸ οὐρανόθεν τὰς πρῶτας ἀπερρώτους δὲ ἀδελφούς
 καὶ τ' ἀνέστη, κι αὐτὸς ἐκκαλεῖται οὐρανὸν τὰς
 ἐκλογίας παρ' ἄλλοι τότε εδωκεν ἐκκαλεῖται τοιαύτην
 κ' καὶ πόνον ἐξαρτίους τὴν ἄεσον διεγείρει
 τότε παρ' τότε τὸ οὐρανὸν, τότε δ' ἐκκαλεῖται, τότε
 ἔπος καὶ τότε τὴν ἀνακατασκευὴν οὐρανόθεν
 ἀποκατασκευὴν ταύτην ἐκ τῆς πράξεος παρ' καὶ
 τοιαύτην ἐκ ἀνακατασκευὴν τότε οὐρανὸν ἐκκαλεῖται
 τότε τότε ἄνευ. - Τότε κ' Μήλας παρ' ἐκ τότε

δογίμας τῶν ἀναγνώστων μαρτυροῦντες καὶ τὰς
 ἀποδείξεις δογμάτων τῶν ἀδελφῶν Καραλλῆ, ἀδελφῶν
 τῶν Καραλλῶν μαρτυροῦντες. Τοιοῦτον
 ἔστι ἀποδεικτικὸν ὅτι καὶ τὰς ἀποδείξεις,
 ὅτε οἱ Ποιῶντες τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἰσχυρῶν
 ἀποδείξεων τῶν ποιοῦντων εἰς τὴν οὐκ ἐκτελεσθεῖσαν
 ἀποδείξεον ὅσον πρὸς τὴν ποιοῦσαν ὅτι
 ὅσον ἀποδεικτικὸν εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν ἀποδείξεον
 καὶ ἀποδεικτικὸν εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν ἀποδείξεον
 ὅτι οὐκ ἐκτελεσθεῖσαν ἀποδεικτικὸν εἰς τὴν
 ἀποδεικτικὴν ἀποδείξεον ὅτι οὐκ ἐκτελεσθεῖσαν
 ἀποδεικτικὸν εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν ἀποδείξεον
 ὅτι οὐκ ἐκτελεσθεῖσαν ἀποδεικτικὸν εἰς τὴν
 ἀποδεικτικὴν ἀποδείξεον ὅτι οὐκ ἐκτελεσθεῖσαν
 ἀποδεικτικὸν εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν ἀποδείξεον
 ὅτι οὐκ ἐκτελεσθεῖσαν ἀποδεικτικὸν εἰς τὴν
 ἀποδεικτικὴν ἀποδείξεον ὅτι οὐκ ἐκτελεσθεῖσαν
 ἀποδεικτικὸν εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν ἀποδείξεον

Τὸ Διπλωματικὸν Σώμα ἐν Ἀγγλίᾳ συνέκειτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκ διακεκριμένων προσώπων ὡς τοῦ Talleyrand, τοῦ Esterhazy³² (οὗτινος ἡ ἐπίσημος στολὴ ἐθάμβωνε ἐκ τῶν πολυτίμων λίθων) τῆς πριγκ[ηπίσσης] Lieven καὶ τοῦ Συζύγου της (λέγω τῆς Πριγκηπίσσης διότι αὕτη ἐθεωρεῖτο τὸ κύριον τῆς Ρωσσικῆς Πρεσβείας πρόσωπον) ὁ Miraflores³³ κτλ. μετ' οὗ, ὅμως, πολὺ τὸν Lieven³⁴ διεδέχθη ὁ Pozzo di Borgo³⁵ καὶ τὸν Talleyrand ὁ Maréchal Sebastiani³⁶ οὗτινος ἡ μονογενὴς θυγάτηρ, ἡ Δούκισσα τοῦ Praslin, εἶχεν ἀναλάβει τὰς τιμὰς τοῦ οἴκου του.

Ἡ Ἑλληνικὴ Πρεσβεία ἔκειτο παραπλεύρως τῆς Γαλλικῆς καὶ κατὰ τὰς χειμερινὰς ἐσπέρας ὅποτε δὲν ὑπῆρχον ἄλλαι συναναστροφαι ἢ δὲν μετέβαιναν ἡ Μήτηρ μας εἰς θεάτρον τι διήρχετο αὐτὰς πλησίον τῆς Δουκίσσης ἐργαζομένων καὶ τῶν δύο εἰς ἐργόχειρόν τι, καὶ οὕτω συνεδέθησαν διὰ στενῆς φιλίας, καὶ ὅτε μετὰ πάροδον ἐτῶν ὁ Δούξ ἐδολοφόνησε τοσοῦτον τραγικῶς τὴν θαυμασίαν κατὰ πάντα Σύζυγόν του³⁷ ἡ Μήτηρ μας ἦτο ἀπαρηγόρητος.

Θεωρεῖα τῶν διαφορῶν θεάτρων παρεχωροῦντο ἀπαύστως εἰς τοὺς Γονεῖς μας ἀλλ' ἡ Μήτηρ μας εἶχε προτίμησιν διὰ τὰς τραγωδίας κατέχουσα ἤδη ἀρκούντως τὴν

Ἀγγλικήν ὥστε νά δύναται νά παρακολουθῇ εὐχερῶς τὰ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἀλλὰ καί τὰ μελοδράματα μέ τήν Grizi³⁸ εἰς τήν ἀκμήν της, καί τήν Malibran,³⁹ τήν ἔθελγον.

Πρὸ πάντων ὅμως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τήν κατέπλησσεν ἦτο ἡ εἰς τὰς διαφόρους ἐπαύλεις τῆς Ἀριστοκρατίας διαμονή της, διότι τὸ ἀληθές μεγαλεῖον τῆς ζωῆς τῶν Ἀγγλων ἐν Αὐταῖς καταφαίνεται. Τὸ μέγεθος τῶν λεγομένων Ἐπαύλεων, ἀλλ' ἀληθῶς Ἀνακτόρων τὰ εὕρισκόμενα ἀπανταχοῦ αὐτῶν ἐσπαρμένα ἀπειράριθμα ἀριστουργήματα τέχνης καί πλούτου αἱ πινακοθήκαι των αἱ Βιβλιοθήκαι των τὰ ἀγάλματα οἱ κῆποι τὰ ἀπέραντα θερμοκήπια οἱ θαυμάσιοι σταῦλοι μετὰ τῶν πολυπληθῶν ἵππων των καί τὰ ἀμαξοστάσια πλήρη ἀμαξῶν πάσης φύσεως ἦσαν ἱκανὰ νά κινήσουν τὸν θαυμασμὸν ὅχι μόνον τῆς Μητρὸς μας ἥτις ἐκ τῆς ἐν «Ἀρναουτκιοῇ» οἰκίας της εὕρισκετο ξενιζομένη ἐν αὐταῖς, ἀλλὰ καί πάσης ἄλλης Κυρίας προερχομένης ἐκ πρωτευούσης Εὐρωπαϊκῆς μεγαλουπόλεως.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ δὲν ὑπῆρχον τὰ σημερινὰ λεγόμενα «Week-ends», τότε ἐκαλοῦντο εἰς τὰς ἐξοχὰς ταύτας ἐπὶ διαμονῇ πέντε ἢ ἑξ ἡμερῶν, καί πολλάκις καί ἐβδομάδος ὀλοκλήρου, ἐφιλοξενοῦντο δὲ ἐν ταυτῷ, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ, 50 ἢ 60 ἄτομα καί ἐνίοτε μέχρι τῶν 70. Ἐδίδοντο παραστάσεις, χοροὶ καί ὑπαίθριοι διασκεδάσεις ἐξερχόμενοι

ἐφ' ἁμαξῶν τινές τῶν μὴ ἱππευόντων διέσχίζον ἐπὶ ὥρας, κατ' εὐθείαν γραμμὴν, τὸ κτῆμα διερχόμενοι δάση, ἀγρούς, χωρία τὰ πάντα ἀνήκοντα εἰς τοὺς ξενίζοντας αὐτούς, καὶ ἐν τούτοις δὲν παρατηρεῖτο εἰς τοὺς οἰκοδεσπότας οὔτε ἵχνος αὐταρεσκείας ἢ ὑπερηφανείας ἀλλὰ μόνον προσπάθεια νὰ καταστήσωσιν εὐάρεστον τὴν διαμονὴν των εἰς τοὺς ξενιζομένους.

Ἡ ὠραιότης τῆς Μητρός μας ἐπροξένησε τοιαύτην ἐντύπωσιν ἐν Λονδίνῳ ὥστε ὄχι μόνον Κύριοι καὶ Κυραὶ ἐπεδίωκον τὴν γνωριμίαν της, ἀλλὰ καὶ ὅταν προσήρχοντο πολλάκις εἰς συναναστροφάς καθ' ἣν ὥραν συνέπιπτε ν' ἀναχωροῦν τινές, βλέποντες αὐτὴν εἰσερχομένην, ἐπανήρχοντο, ἀπεκδύοντο τῶν ἐπενδυτῶν των καὶ ἀνήρχοντο ἐκ νέου ὅπως τὴν ἴδωσι. Τοῦτο δὲ ἤκουσα παρὰ πλείστων ὅσων ὅτε εὐρέθην καὶ ἐγὼ ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὴν τελευταῖαν τοῦ Πατρός μας δωδεκαετῆ πρέσβευσιν. Ποιήματα ἐγράφοντο περὶ αὐτῆς, ὡς καὶ νέαι τῆς Ἀριστοκρατίας τῇ ἔστελλον στίχους θαυμαστικούς, μεταξὺ ἄλλων καὶ ἡ εὐφρεστάτη θυγάτηρ τοῦ λόρδου Sherborne ἡ μετέπειτα Lady. Ὅτε δὲ ἐγένετο γνωστὸν κατὰ τὰ 1838 ὅτι ὁ Ὅθων ἀνεκάλει τὸν Πατέρα μας, ἡ μὲν Βικτωρία ἐδώρησεν εἰς τὴν Μητέρα μας ἀδαμαντοκόλλητον μικρὰν πόρπην, ὃ δὲ θεῖός της, Δουξ τοῦ Sussex, Εὐαγ-

γέλιον εἰς ὀκτὼ διαλέκτους μὲ ἀφιέρωσιν κολακευτικὴν ἰδιοχειρῶς γεγραμμένην. Ὁ Δοῦξ οὗτος ἐδώρησε καὶ εἰς τὸν Πατέρα μας ὠραιοτάτην *Miniature* τοῦ λόρδου Βύρρωνος, τοῦ Isabey,⁴⁰ λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι ἡ εἰκὼν αὕτη ἤρμοξε μᾶλλον νὰ κατέχεται παρ' αὐτοῦ, ἢ τοῦ ἰδίου, ἀφοῦ ὁ Πατήρ μας ἐξεφώνησε τὸν θαυμάσιον ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ποιητοῦ λόγον.⁴¹ Καὶ ὁ λόρδος Palmerston διέταξε πολεμικὸν ὅπως μεταφέρῃ τὴν οἰκογένειάν μας εἰς Ἑλλάδα. Ὑπάρχει δὲ ἰδιόχειρος ἐπιστολὴ τοῦ Παλμερστῶνος πρὸς τὸν Πατέρα μας λέγουσα ὅτι παρήγγειλε τὸ πολεμικὸν τοῦτο νὰ μεταβῇ ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Τουλὼν ὅπως μὴ ταλαιπωρηθῇ πολὺ ἡ Μήτηρ μας καὶ τὸ βρέφος κατὰ τὸ ταξείδιον.

Εἰς Ἀθήνας οἱ Γονεῖς μας ἐγκαταστάθησαν εἰς τὴν ἐν Πατησίοις οἰκίαν των, τοῦ Πατρὸς μὴ ἀποδεχθέντος τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει διορισμὸν τοῦ ὡς Πρεσβευτοῦ, πρὸς μεγίστην ἀγανάκτησιν τοῦ Βασιλέως, ὅστις χολωθείς διὰ παντοίων μέσων ἐξεδήλου τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειάν του, ἀλλ' ἡ Βασίλισσα εἴτε διότι πράγματι ἡγάπα τὰ ἄνθη, τὰ δένδρα καὶ τὴν πλουσίαν φυτεῖαν, εἴτε διότι δὲν ἐνέκρινε τὴν συμπεριφορὰν τοῦ Ὁθωνος πρὸς τὸν Πατέρα μας, ἐπεσκέπτετο συνεχῶς τὸν κῆπὸν μας, συνδιαλεγομένη μετὰ τῆς Μητρὸς μας ἐνῶ ἐπεριπάτει ἐν αὐτῷ

ἀποθαυμάζουσα τὰ ἐν αὐτῷ, λέγουσα ὅτι τὸν ἐξηλοτύπει διὰ τὴν ὡραιότητά του. Μείνασα ἡμέραν τινὰ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου αἴφνης ἤκουσε κελάδημα ἀηδόνων καὶ ἐν ἀπορίᾳ ἠρώτησε πῶς συνέβαινε τοῦτο ἀφοῦ εἰς τὸν Βασιλικὸν κῆπον ἀηδόνες δὲν ὑπῆρχον καὶ ἡ Μήτηρ μας ἀπήντησεν ὅτι ἐπιθυμοῦσα νὰ ἔχῃ τοιαύτας ἔστειλε εἰς τὰ κτήματά μας Κηφισιάς, Ἀμαρουσίου καὶ Κουκουβαούνων⁴² κάνιστρα μετὰ μαύρων ὑφασμάτων καὶ ἐν ὥρᾳ νυκτὸς μετέφερεν ἐκεῖθεν φωλεὰς ἃς ἐτοποθέτησεν ὑψηλὰ ἐπὶ τῶν κλάδων τῶν μεγάλων λευκῶν τῶν ἐχουσῶν τὰς ῥίζας των ὑπὸ τὸ νυχθημερὸν ῥέον ὕδωρ τὸ τροφοδοτοῦν καὶ τὸν ἡμέτερον, καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους, τῶν Πατησίων κήπους. Δις τῆς ἐβδομάδος εἶχον οἱ Γονεῖς μας γενικὴν ὑποδοχὴν. Τὸ μὲν θέρος εἰς τὸν κῆπον, τὸν δὲ χειμῶνα ἐντὸς τῆς οἰκίας ἀλλ' αἱ ἐπισκέψεις ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς καθημερινῶς, ὥστε, ἂν καὶ μακρὰν τῆς τότε πρωτεύουσας, τὰ Πατήσια ἐθεωροῦντο ἐξοχή, εὐρίσκοντο πάντοτε ἐν μέσῳ φίλων.

Τῆς Μητρός μας τὸ πρόσωπον ἦτο ὡραιότερον τοῦ ἀπλῶς ὡραίου, ἦτο πρόσωπον ἀποδίδον ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν καλλονήν, ἦτο πρόσωπον κατοπτρίζον ὅλα τὰ αἰσθήματα εὐγενεστάτης καρδίας, καὶ ἀκτινοβόλου διανοίας, συνδεομένων μετὰ κανονικότητος χαρακτηρι-

στικῶν καὶ ἀπαραμίλλου λεπτότητος χροιάς. Ἀγάλματα τῆς ἀρχαιότητος δὲν ἦσαν τελειότερα κατὰ τὰς γραμμάς καὶ χρωστήρ μεγάλων ζωγράφων δὲν ἀπέδωκεν μᾶλλον θαυμασίους χρωματισμούς, ἀλλὰ τὸ κυριαρχοῦν κάλλος ἦτο ἡ πλήρης γλυκύτητος καὶ καλοσύνης λάμψις τῆς ἐκφράσεως. Ἰδίως τὸ μειδιάμα της ἦτο ὅ, τι ὠραῖον! Ἡ καλοσύνη διεχέετο δι' αὐτοῦ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν, ἐκ τῶν παρειῶν, ἐκ τοῦ μετώπου της προσλαμβάνοντος ἀκαταμάχητον θέλγητρον ἐπὶ τῶν χειλέων της.

Οὐδεμίαν οἰκιακὴν ἐργασίαν ἐθεώρει κατωτέραν τῆς ἐπιβλέψεώς της, καὶ τὴν ἐπίβλεψιν ταύτην διεξῆγεν καθημερινῶς ὅχι μόνον ἕνεκεν καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ μετ' εὐχαριστήσεως, διετῆρει δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τὴν ἐπιβλητικὴν στάσιν ἣν εἶχε προσερχομένη εἰς τὰς Ἀνακτορικὰς τῆς Ἀγγλίας δεξιώσεις. Ἄν καὶ ἀφοσιωμένη εἰς τὰς θρησκευτικὰς της παραδόσεις, παρακολουθοῦσα καὶ ἐμπράκτως ὅλας τὰς παρὰ τῆς ἐκκλησίας μας παραγγελίας, ἦτο ἀνεξίθρησκος εἰς τὸ ἄκρον σεβομένη τὰς θρησκείας τῶν ἄλλων. Αὐστηροτάτης ἠθικῆς ἡ ἰδία, ἦτο οἰκτῆρμων εἰς τὰς παραπαιούσας, καὶ ὅτε τυχέως ἐμάνθανε ὅτι δυστυχὴς κόρη εὐρίσκετο ἐν ἀπογνώσει ἕνεκεν παραμαρτήματος ἔστελλε πρὸς αὐτὴν βοηθήματα καὶ ἐνθαρρυντικὰς παραινέσεις προστατεύουσα αὐτὴν τὸ κατὰ δύναμιν ἐν τῇ

ἀπελπισία της. Τοὺς πένητας ἰδίαις χερσὶ ἐν ἀσθενείαις περιποιεῖτο καὶ ἐνοσήλευε, πάντα δὲ ταῦτα ἔπραττε ἀφελῶς ὥσάν νὰ ἐξετέλει καθῆκον ἱερόν.

Ἦγάπα τὴν πολιτικὴν καὶ τὰς συζητήσεις ἀλλ' ἄνευ ἐμπαθείας. Οὐδὲν τὴν ἐκλόνιζεν τῶν πεποισθήσεών της. Συνεμερίζετο πάντοτε τὰς γνώμας τοῦ Πατρός μας ἀποτροπιαζομένη τὰς συνωμοσίας καὶ τὰ ἔκρυθμα κινήματα. Ἐδίδε λόγον καὶ τῶν παραμικροτέρων πράξεών της εἰς τὸν Πατέρα μας μέχρι τέλους τῆς ζωῆς της. Ἡ ὁμόνοιά των ἦτο κάτι θεσπέσιον, ἄγνωστον δυστυχῶς εἰς τὰς σχέσεις σημερινῶν οἰκογενειῶν. Σεβασμὸς ἐκατέρωθεν καὶ ἀγάπη ἐκυριάρχει μεταξύ των. Διαπληκτισμοί, λογομαχίαι καὶ διαφωνίαι ἐν τῷ οἴκῳ μας ἦσαν ἄγνωστα. Καὶ εἰς τὰς μεγάλας καταδρομὰς τῆς τύχης αὕτη ἡ σύμπνοια ἦτο ἡ ἀνακούφισις καὶ παρηγορία ὅλων ἡμῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αικατερίνη (1800-1871) το γένος Ν. Μαυροκορδάτου, σύζυγος του Σπυρίδωνος Τρικούπη (1788-1873), μητέρα του Χαρίλαου και της Σοφίας Τρικούπη.
2. Οι κόρες ήταν η Ελένη, η Ευφροσύνη (1800-1885) σύζυγος του Πρώσου φιλέλληνα Φρειδερίκου φον Ράινεκ (1796-1854) και η Αικατερίνη.
3. Νικόλαος Μαυροκορδάτος (1744-1818), λόγιος αξιωματούχος στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες (ποστέλνικος).
4. Σμαράγδα Καρατζά (π. 1766), κόρη του ηγεμόνα της Βλαχίας Νικολάου Καρατζά (1737-1784), αδελφή του Ιωάννη Καρατζά (1765) ο οποίος ορίστηκε ηγεμόνας της Βλαχίας το 1812. Γραμματέας του ήταν ο ανηψιός του Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος.
5. Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος (1791-1865), σημαντική πολιτική προσωπικότητα, πολιτικός ηγέτης του Αγώνα, διπλωμάτης και πρωθυπουργός (1833-1834, 1841, 1844 και 1854-1855).

6. Μπιμπίλα, λεπτή δαντέλα, ένα είδος κόμπων με τη βελόνα που στόλιζε τελειώματα.
7. Αρναούτκιοϊ, το Μεγάλο Ρεύμα, προάστιο της Κωνσταντινούπολης στον Βόσπορο.
8. Γεώργιος Μαυρομιχάλης (1800-1831), τριτότοκος γιος του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη που είχε σταλεί από τον πατέρα του στον σουλτάνο ως εγγύηση πίστης και υπακοής. Δραπέτευσε από την Κωνσταντινούπολη λίγο πριν την Επανάσταση και επέστρεψε στην Μάνη.
9. Γεώργιος Μαυροκορδάτος, αδελφός του Νικολάου, σύζυγος της Ελένης Σούτσου.
10. Μαρτυρείται η παρουσία του στην Μονή Ξενοφώντος του Αγίου Όρους.
11. Ο Αλ. Μαυροκορδάτος και ο Σπ. Τρικούπης γνωρίστηκαν στο Μεσολόγγι το 1822 και τάχθηκαν με το «αγγλικό κόμμα».
12. Το 1827, ο Ιω. Καποδίστριας, διόρισε τον Σπ. Τρικούπη Γραμματέα της Επικρατείας, ένα χρόνο αργότερα Γραμματέα επί των Εξωτερικών αλλά στην συνέχεια τον απέλυσε.
13. Σύζυγος του Βαυαρού κόμη Armansberg (1787-1853) που ήταν πρόεδρος της Αντιβασιλείας τα χρόνια

1832-1835.

14. Marie Amélie των Δύο Σικελιών (1782- 1866), δεύτερη σύζυγός του Louis Philippe I (1773-1850), βασίλισσά της Γαλλίας τα χρόνια 1830-1848.
15. Οι πριγκίπισσες κόρες του βασιλικού ζεύγους ήταν η Louise (1812-1850), η Marie Christine (1813-1839) και η Clémentine (1817-1907).
16. Αυλή του Αγίου Ιακώβου εννοείται η αγγλική βασιλική αυλή.
17. Henri d'Orléans, duc d'Aumale (1822-1897).
18. Foire, εμπορικό πανηγύρι.
19. St. Cloud πόλη 9,6 χλμ δυτικά από το κέντρο του Παρισιού, μέρος όπου συχνά διέμενε η γαλλική βασιλική αυλή το πρώτο μισό του 19ου αιώνα.
20. Μάλλον αναφέρεται στην Δούκισσα της Ορλεάνης, Helena (1814-1858), σύζυγο του Ferdinand Philippe d'Orléans (1810-1842).
21. Drawing Room, τελετή του Χειροφιλήματος.
22. William IV (1765-1837), βασιλιάς της Μ. Βρετανίας από το 1830 έως τον θάνατό του, οπότε τον διαδέχθηκε η ανηψιά του Βικτωρία.
23. Δούκισσα Dino (1793-1862), σύζυγος του ανηψιού του Tayllerand, Edmond de Tayllerand.

24. Charles Maurice de Talleyrand-Périgard (1754-1838), πρώτος πρίγκηπας του Βénévent, Γάλλος διπλωμάτης, πρέσβης στο Λονδίνο το 1830.
25. Henry Peter λόρδος Brougham (1778-1868), δικηγόρος και πολιτικός, πρόεδρος της αγγλικής Βουλής από το 1830 έως το 1834. Πρωτοστάτησε στον αγώνα για την απελευθέρωση των σκλάβων, πρότεινε εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και ίδρυσε το Κεντρικό Ποινικό Δικαστήριο το 1834.
26. Henry Palmerston (1784-1865), πρωθυπουργός της Μ. Βρετανίας από το 1855 έως το 1865.
27. Dorothea von Lieven (1785-1857), σύζυγος του Ρώσου πρέσβη στο Λονδίνο που ανέπτυξε διπλωματική και πολιτική δράση από το 1812 έως το 1857.
28. Frederick North λόρδος Guilford (1766-1827), Άγγλος πολιτικός, ιδρυτής της Ιονίου Ακαδημίας στην Κέρκυρα. Ο Σπ. Τρικούπης διετέλεσε γραμματέας του και σπούδασε φιλολογία και φιλοσοφία με υποτροφία του.
29. Mary Louise Victoria, δούκισσα του Kent (1786-1861).
30. Βικτωρία (1819-1901), βασίλισσα της Μ. Βρετανίας από το 1837 έως τον θάνατό της.

31. Arthur Wesley, πρώτος δούκας του Wellington (1769-1852), ιρλανδικής καταγωγής, Βρετανός στρατιωτικός και πολιτικός. Επικεφαλής συμμαχικών στρατευμάτων νίκησε τον Ναπολέοντα στην Μάχη του Βατερλώ, το 1815. Υπήρξε δύο φορές πρωθυπουργός της Μ. Βρετανίας.
32. Paul Anton III Esterhazy (1786-1866), Ούγγρος πρίγκιπας, πρέσβης της Αυστροουγγαρίας στην πρεσβεία της Αγγλίας από το 1815 έως το 1842. Για μικρό χρονικό διάστημα (Απρίλιος-Σεπτέμβριος 1848) υπηρέτησε ως υπουργός Εξωτερικών.
33. Don Manuel de Pando Miraflores (1792-1872), Ισπανός ευγενής και πολιτικός.
34. Christoph Heirinch von Lieven (1774-1838), Ρώσος πρέσβης στο Λονδίνο από το 1812 έως το 1834.
35. Carlo Andrea, κόμης Pozzo di Borgo (1764-1842), Κορσικανός πολιτικός που υπηρέτησε ως Ρώσος διπλωμάτης. Στις αρχές του 1835 ανέλαβε την πρεσβεία του Λονδίνου.
36. Horace Sebastiani (1772-1851), Γάλλος στρατιωτικός, διπλωμάτης και πολιτικός, πρέσβης στην Κωνσταντινούπολη τα χρόνια 1806-1808, και πρέσβης στο Λονδίνο από το 1835 έως το 1840.

37. Ο Δούκας του Praslin δολοφόνησε την σύζυγό του στις 17 Αυγούστου 1847 και αυτοκτόνησε λίγες ημέρες αργότερα στην φυλακή.
38. Giulia Grizi (1811-1869), Ιταλίδα τραγουδίστρια της Όπερας, μια από τις σπουδαιότερες τραγουδίστριες του 19ου αιώνα.
39. Maria-Felicia Garcia Malibran (1808-1836), γεννημένη στο Παρίσι από Ισπανούς γονείς, ήταν διάσημη τραγουδίστρια της Όπερας του 19ου αιώνα.
40. Jean-Baptiste Isabey (1767-1855), Γάλλος ζωγράφος.
41. Σπυρίδων Τρικούπης, *Λόγος επιτάφιος του Λορδ Νόελ Μπάϊρων*, [Μεσολόγγι], ετυπώθη παρά Δ. Μεσθενέως, 1824, 5 σ.
42. Κουκουβάουνες, δήμος Μεταμόρφωσης.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το ανέκδοτο κείμενο της Σοφίας Τρικούπη (1838-1916) ανήκει στο αρχείο του Κωνσταντίνου Σ. Τρικούπη που δωρίθηκε στη Βιβλιοθήκη της Βουλής από τη σύζυγό του Rita Frei Τρικούπη το 2010, μαζί με τη βιβλιοθήκη, και κειμήλια της οικογένειας.

Το χειρόγραφο αποτελείται από 46 λυτές σελίδες (4 δφ. + 15 μφ.), διαστάσεων 0,31 X 0,20 και είναι άτιτλο. Ο τίτλος *Η Μήτηρ μας*, δόθηκε καθώς έτσι αναφέρεται η Σοφία Τρικούπη στη μητέρα της, η οποία είναι το κεντρικό θέμα των αναμνήσεών της. Ο υπότιτλος *Αικατερίνη Τρικούπη το γένος Ν. Μαυροκορδάτου* υπογραμμίζει την αξία της επώνυμης αφήγησης. Δεν φέρει καμία ένδειξη χρονολόγησης αλλά μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι γράφηκε την ίδια περίπου περίοδο με τον *Παπαγάλλο* (1903) της ίδιας (βλ. σειρά

Μικρή Βιβλιοθήκη αρ. 3). Το κείμενο μετέγραψε η παλαιογράφος Λένα Κορομηλά.

Κατά τη μεταγραφή του χειρογράφου διατηρήθηκε το πολυτονικό σύστημα, τα κεφαλαία γράμματα και οι μικρές αποκλίσεις από τη σημερινή ορθογραφία. Οι υπογραμμίσεις του κειμένου, κατά τη μεταγραφή παρουσιάζονται με πλάγια στοιχεία. Προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάγνωση προστέθηκαν σημεία της στίξης και δημιουργήθηκαν παράγραφοι όπου κρίθηκε αναγκαίο. Το κείμενο συνοδεύεται από τις απαραίτητες επεξηγηματικές σημειώσεις που αφορούν κυρίως τα αναφερόμενα πρόσωπα.

Το αφήγημα της Σοφίας Τρικούπη έχει ιδιαίτερη και πολύπλευρη σπουδαιότητα. Η γυναικεία γραφή και σπανίζει στην ελληνική πνευματική ιστορία, δεν έχει αναδειχθεί και πρόσφατα, μόλις τα τελευταία χρόνια, αρχίζει να αποτυπώνεται συστηματικά και να εντάσσεται στην ροή της έρευνας και μελέτης, ανοίγοντας μια νέα, σχεδόν άγνωστη περιοχή, εκείνη του ιδιωτικού χώρου. Οι γυναίκες Μαυροκορδάτου στην Κωνσταντινούπολη κεντούν για να επιβιώσουν, το κέντημα και οι μπιμπίλες διευκολύνουν την επικοινωνία με γυναίκες άλλων κοινωνιών, της γαλλικής αυλής. Περιγράφονται τα γυναικεία χαρακτηριστικά και πρότυπα της εποχής, παρουσιάζεται η σχέση

συζύγων και παιδιών, ο τρόπος και τα όρια συμμετοχής.

Αλλά συμπληρωματικά με όλα, η ζωή της Αικατερίνης Τρικούπη σημαδεύεται από την καθοριστική μετάβαση. Από την κατάσταση δουλείας και τον Αγώνα, περνάει στα πρώτα χρόνια συγκρότησης του νεοελληνικού κράτους με τον Καποδίστρια και είναι η πρώτη ελεύθερη Ελληνίδα στον πολιτικό κόσμο της Ευρώπης.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Αγγλία και Άγγλοι 17, 20,	Βασιλικός Κήπος 34
22, 23, 26, 31, 32, 35 αρι-	Βαυαρίας, πρέσβης 24
στοκρατία 26 βασιλική	Βικτωρία, βασίλισσα Μ.
οικογένεια 25, 26 γλώσ-	Βρετανίας (1819-1901)
σα 8, 30 κοινωνία 23	27, 32
Άγγλος ιερέας βλ. Leaves	Βύρων, λόρδος 33
Άγιον Όρος 10	
Άγιος Τάφος 10, 11	Γαλλία 25 γλώσσα 8, 20
Αγώνας βλ. Επανάσταση	γρόσια 9
1821	Γύλφορδ, λόρδος 26
Αθήνα 33	
Αίγινα 18	Διπλωματικό Σώμα 23, 25,
Αμαρούσιο (Μαρούσι) 34	28
Αντιβασιλεία 19	
Αρναούτκιοϊ (και Αρναουτ-	Εκκλησία 9
κιοή, Αρναουτκοϊ) 9, 10,	Ελλάδα και Έλληνες 9, 12,
17, 31	14, 17, 18, 20-22, 33

γλώσσα 8	ελληνική πρεσβεία 8, 26,
Επανάσταση 1821 9, 18, 26	27, 30 ρωσική πρεσβεία
εργόχειρα 9, 21	30
Ευαγγέλιο 25, 32	
Ευρώπη 18	μαγειρεία 19
	Μασσαλία 33
Καποδίστριας, Ιωάννης 18,	Μαυροκορδάτος, Αλέξαν-
19	δρος 7, 9, 15-18
Καρατζά, Σμαράγδα 7	Μαυροκορδάτος, Γεώργιος
Καρατζάς, Νικόλαος 7, 8	10
κεντήματα 9	Μαυροκορδάτος, Γεώργιος,
Κηφισιά 34	τέκνα 11
Κουκουβάουνες 34	Μαυροκορδάτος, Νικόλαος
Κουντουριώτη, οικογένεια	7-9
19	Μαυροκορδάτου, Ελένη, α-
Κουντουριώτης, Λάζαρος 19	δελφή Αικατερίνης 9
Κωνσταντινούπολη 16, 33	Μαυροκορδάτου, εξαδέλφη
αγγλική πρεσβεία 12	Αικατερίνης 11
γαλλική πρεσβεία 12 ελ-	Μαυροκορδάτου, Ευφρο-
ληνική πρεσβεία 9	σύνη, αδελφή Αικατερί-
	νης 9
Λονδίνο 8, 22, 23, 25-27, 32	Μαυροκορδάτου, οικία (Κων-
γαλλική πρεσβεία 30	σταντινούπολη) 12

Μαυροκορδάτου, οικογένεια 15	τάληρα 9 Τελετή Χειροφιλήματος 23,
Μαυρομιχάλης, Γεώργιος (1800-1831) 9	25 Τουλών 33
Μιαούλης, ναύαρχος 20	Τούρκοι 7, 10, 12, 13 αρχές
μπιμπίλαιο 9, 22	13, 15 κυβέρνηση 9 στρατιώτες 12 φρουρά
Ναύπλιο 15-17, 20	9, 10 Τρικούπης, Σπυρίδων 8, 15-20, 22-25, 27, 30, 33-35
Όθων 32, 33	Τρικούπης, Χαρίλαος 20, 27
Οξφόρδης, πανεπιστήμιο 27	Υδρα και Υδραίοι 18, 19
Παναγία 14	
Παρίσι 8, 20, 21 ανάκτορα 21, 22 ελληνική πρεσβεία 8, 22, 23	Φαναριώτες 8, 9 χαρέμι 8-10
πανεπιστήμιο 26	χριστιανοί 7, 10
Πατήσια 33, 34	
Πίζας, πανεπιστήμιο 26	Armansberg, κυρία 19
Σφραγίδες του Κράτους 25	Armansperg, Josef Ludwig, von 19

Brougham, λόρδος 26	Lieven, πριγκίπισσα 26, 30 Louise d'Orléans (1812-1850)
Chancelier, λόρδος 25	21, 22
Clémentine d'Orléans (1817-1907) 21, 22	Louis-Philippe I (1773-1850) 22, 24, 25
D'Aumale, δούκας του 22, 23	Malibran, Maria-Felicia Garcia (1808-1836) 31
Dino, δούκισσα του 25, 26	Marie Amélie των Δύο Σι-κελιών (1782-1866) 20-22
Drawing Room· βλ. Τελετή Χειροφιλήματος	Marie Christine d'Orléans (1813-1839) 21, 22
Esterhazy, Paul Anton III (1786-1866) 30	Mirafloeres, Manuel de Pando, don (1792-1872) 30
Grisi, Giulia (1811-1869) 31	Musical Festival 27
Isabey, Jean-Baptiste (1767-1855) 33	Orléans, δούκισσα του 21, 23 Orléans, οικογένεια 22
Kent, δούκισσα του 27	Palmerston, Henry (1784-1856) 26, 33
Leaves 12, 13, 14	

Pozzo di Borgo, Carlo Andrea (1764-1842) 30	Talleyrand, ανιψιά 25 Talleyrand-Périgord, Charles Maurice de (1754-1838) 25, 30
Praslin, δούκας του 30	
Praslin, δούκισσα του 30	
Sebastiani, Horace 30	Wellington, δούκας του 27
Sherborne, λαίδη 32	Westminster, εκκλησία 27
Sherborne, λόρδος 32	William IV (1765-1837) 23
St. Cloud 23	
Sussex, δούκας του 32, 33	

Η ΜΗΤΗΡ ΜΑΣ, ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΡΙΚΟΥΠΗ
ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗ
ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
(ΜΠΕΝΑΚΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, ΑΡΧΕΙΟ Κ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ)
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΖΑΖΑ ΚΑΙ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΤΟ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2012
ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΡΙΚΟΥΠΗ
ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ
ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΕ 800 ΑΝΤΙΤΥΠΑ

Β΄ ΕΚΔΟΣΗ: ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2014 (300 ΑΝΤΙΤΥΠΑ)
Γ΄ ΕΚΔΟΣΗ: ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2016 (400 ΑΝΤΙΤΥΠΑ)
Δ΄ ΕΚΔΟΣΗ: ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2018 (500 ΑΝΤΙΤΥΠΑ)
Α΄ ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ: ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2018 (500 ΑΝΤΙΤΥΠΑ)

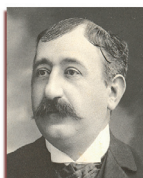

1 - ΜΙΚΡΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ - 1

ΨΥΧΑΡΗΣ

Αντάρτης
(από τη ζωή μου)

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑ 2010

3- ΜΙΚΡΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ - 3

ΣΟΦΙΑ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

Ο Παπαγάλος μου

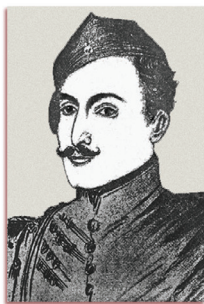
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑ 2013

6-ΜΙΚΡΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-6

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΣΣΑΝΗΣ

Ἐκθεσις Περί Ληστείας

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑ 2018

Το αφήγημα της Σοφίας Τρικούπη έχει ιδιαίτερη και πολύπλευρη σπουδαιότητα. Η γυναικεία γραφή και σπανίζει στην ελληνική πνευματική ιστορία, δεν έχει αναδειχθεί και πρόσφατα, μόλις τα τελευταία χρόνια, αρχίζει να αποτυπώνεται συστηματικά και να εντάσσεται στην ροή της έρευνας και μελέτης, ανοίγοντας μια νέα, σχεδόν άγνωστη περιοχή, εκείνην του ιδιωτικού χώρου.

Η ζωή της Αικατερίνης Τρικούπη σημαδεύεται από την καθοριστική μετάβαση. Από την κατάσταση δουλείας και τον Αγώνα του 1821, στην συνέχεια περνάει στα πρώτα χρόνια της συγκρότησης του νεοελληνικού κράτους με τον Καποδίστρια και είναι η πρώτη ελεύθερη Ελληνίδα στον πολιτικό κόσμο της Ευρώπης.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ISBN 978-960-560-124-9